

ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ. ΜΗ ΒΑΦΤΙΖΟΥΜΕ ΤΟ ΚΡΕΑΣ ΨΑΡΙ

Γιώργος Μπαγάκης

Ομότιμος Καθηγητής στο Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

1. Εισαγωγικά

Αυτά που θα προσπαθήσω να υποστηρίξω για την αυτό-αξιολόγηση δεν έχουν καμιά κομματική αφετηρία, συμπολιτευτική ή αντιπολιτευτική διάθεση. Θα μείνω καθαρά στο θέμα της αυτό-αξιολόγησης που είχα την τύχη ή την ατυχία να γνωρίσω αρκετά καλά (Μπαγάκης, κ.ά., 2007; Μπαγάκης και MacBeath, 2008).

Βέβαια, είναι ηλίου φαεινότερον ότι μαζί με την αρκετά δύσκολη για όλους μας πανδημία βρισκόμαστε σε μια εξαιρετικά κρίσιμη πολιτικά περίοδο για τους εκπαιδευτικούς. **Οι αποφάσεις που θα ληφθούν τις επόμενες εβδομάδες είναι καθοριστικές.**

«Πονεμένη» ιστορία η αυτό-αξιολόγηση του σχολείου για όσους είχαν την τύχη ή την ατυχία να ασχοληθούν με αυτή θεωρητικά, μεθοδολογικά και πρακτικά στα σχολεία· για όσους είχαν την τύχη ή την ατυχία να γνωρίσουν σε διεθνές επίπεδο τους πρωτεργάτες της· για όσους είχαν την τύχη ή την ατυχία να προσπαθήσουν να εμβαθύνουν ενδεχομένως λίγο και να υπερβούν την εργαλειακή της αντιμετώπιση **άλλοτε ως σύνθημα, άλλοτε ως πανάκεια, άλλοτε ως «δούρειο ίππο» της εξωτερικής αξιολόγησης**

Είναι γεγονός ότι σήμερα υπάρχει **κόπωση με τα τεκταινόμενα στην κεντρική εκπαιδευτική πολιτική σκηνή** και τους ποικίλους εναλλασσόμενα διορισμένους **για τη σχολική εκπαίδευση** τα τελευταία χρόνια, προερχόμενους από πολιτικούς χώρους **ποικίλων χρωμάτων**. Για το λόγο αυτό είναι **και δύσκολο να αρθρωθεί ένας σοβαρός εκπαιδευτικός λόγος** μέσα στο γενικότερο «χαμό», ο οποίος επιδεινώθηκε καθοριστικά από τις συνέπειες της πανδημίας και της καραντίνας.

2. Επισημάνσεις για την αυτό-αξιολόγηση του σχολείου

2.1 Διαπιστώσεις ρίχνοντας μια ματιά στο χθες

Με μια πρώτη ανάγνωση του καινούργιου ΦΕΚ της Υφυπουργού κ. Μακρή για την αυτό-αξιολόγηση, το οποίο εκδόθηκε στις 20 Ιανουαρίου του 2021, εύλογα προκύπτει η σκέψη, τουλάχιστον σε μένα:

- **23 χρόνια** μετά την εμφάνιση της έννοιας της αυτό-αξιολόγησης στη χώρα μας, **μάθαμε άραγε κάτι για την ουσία της έννοιας αυτής;**
- **Μήπως η πανδημία και η καραντίνα μας έφεραν απώλεια μνήμης;**

Αλήθεια ξεχάσαμε αυτά που έγιναν (Μπαγάκης, 2017):

- Το 1997 μέχρι το 2000 με τον Ιωσήφ Σολομών (Σολομών, 1999)
- Το 2002 μέχρι το 2005 μαζί με τον John MacBeath (Μπαγάκης, κ.ά., 2007)
- Το 2009 μέχρι το 2013 με τα 600 πιλοτικά σχολεία
- Τη γενίκευση του 2013
- Αυτά που ήρθαν τον Ιανουάριο του 2019 (δες το ΦΕΚ Γαβρόγλου για την αυτό-αξιολόγηση στις 20/1/2019)

Αποτελεί άραγε το πρόσφατο ΦΕΚ μια σύνθεση, μια επικαιροποίηση, μια υπέρβαση των προηγούμενων;

Έχει κάποια σχέση με το πρώτο συνθετικό (αυτο) της λέξης αυτο-αξιολόγηση ότι προτείνεται;

Έχει κάποια σχέση με τη βασική στόχευση της αυτό-αξιολόγησης που είναι (MacBeath, 2001; MacBeath, Schratz, Meuret, Jacobsen, 2005):

- Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών
- Η ανάπτυξη της πρωτοβουλίας
- Η ανάπτυξη της καινοτομίας
- Η ανάπτυξη της συλλογικότητας
- Η βελτίωση εν τέλει των σχολείων

Μήπως πρόκειται για μια υποχρεωτική, ρηχή, υπηρεσιακή, γραφειοκρατική

έκθεση, σε ένα κλίμα επιβολής, ελέγχου, απαξίωσης των εκπαιδευτικών; **Μήπως υποτιμά τις επιστήμες της εκπαίδευσης;**

2.2 Βασικές επισημάνσεις στον τρόπο υλοποίησης που προτείνεται στο πρόσφατο ΦΕΚ

Είναι διαφορετικό πράγμα η αυτό-αξιολόγηση σχολικής μονάδας από την εσωτερική αξιολόγηση της. Την τελευταία μπορεί π.χ. να την πραγματοποιήσει ο διευθυντής της σχολικής μονάδας στους εκπαιδευτικούς του.

Οι άξονες της πρώτης ελληνικής εκδοχής της αυτό-αξιολόγησης του ΥΠΑΙΘ είχαν προκύψει 20 χρόνια πριν, αλλά μέσα από έρευνα που έκανε ο αείμνηστος Ιωσήφ Σολομών με την ομάδα του στα τότε συμμετέχοντα έντεκα πιλοτικά σχολεία (Σολομών, 1999).

Οι νέοι άξονες που προστέθηκαν πως προέκυψαν; Από ποιους; Μήπως επιλεκτικά και βολικά από τα πάνω;

Καταλαβαίνουν άραγε οι «σοφοί» του ΥΠΑΙΘ τι σημαίνει **εστία ανάπτυξης** (focus of development), τις δυσκολίες που έχει η επιλογή της και η αξιοποίησή της (Μπαγάκης, κ.ά, 2007). Πώς προτείνουν τόσο εύκολα άξονες που προέκυψαν 20 χρόνια πριν ή δημιουργούν άλλους αυθαίρετα εκ των άνω;

Η έννοια κλειδί του υποστηρικτικού ρόλου του κριτικού φίλου (Δεμερτζή, 2007; MacBeath, Schratz, Meuret, Jacobsen, 2005) για την αυτό-αξιολόγηση απουσιάζει παντελώς αυτή τη φορά!

Το κείμενο του ΦΕΚ είναι γεμάτο γενικότητες και δεν αναλύει πώς θα υλοποιηθούν όλα όσα περιγράφονται στα υπάρχοντα σχολεία (**μέθοδοι, τρόποι υποστήριξης, εργαλεία, έλεγχος αξιοπιστίας και εγκυρότητας**) αναφορικά με την αυτό-αξιολόγηση.

Τους προτείνω να λάβουν υπόψη την κατάσταση που έχει προκύψει **στα υπάρχοντα ελληνικά σχολεία, μάλιστα στον αστερισμό της πανδημίας και όχι τα σχολεία ενός άλλου, δικού τους φανταστικού σύμπαντος!**

2.3 Η εισαγωγή και ο οδηγός για την αυτό-αξιολόγηση

Μετά το ΦΕΚ εμφανίστηκε μια εισαγωγή και ο οδηγός για την αυτό-αξιολόγηση.

Ακολουθούν κάποιες επισημάνσεις:

Να με συγχωρέσουν οι συγγραφείς του οδηγού αλλά θα τους πρότεινα -παρά τα πολύ ωραία power points που έχουν ετοιμάσει- **να διαβάσουν ξανά -αν το έχουν κάνει ποτέ- κάποια βιβλία και άρθρα των επιστημόνων-ερευνητών που γέννησαν την αυτό-αξιολόγηση, ως έννοια με συγκεκριμένο περιεχόμενο από το οποίο προέκυψαν εκπαιδευτικά προγράμματα, την εφάρμοσαν σε σχολεία, την εισήγαγαν σε επίπεδο ΕΕ και όχι μόνο (MacBeath, 2001; MacBeath, Schratz, Meuret, Jacobsen, 2005).**

Αν νομίζουν ότι η αυτο-αξιολόγηση πραγματοποιείται καθολικά κυρίως με μια κλίμακα από 1-4, με ένα ΦΕΚ, έναν οδηγό λίγων σελίδων και **χωρίς καμιά άλλη υποστήριξη**, φοβάμαι ότι είτε πλανώνται, είτε οι στόχοι τους δεν είναι αυτοί που δηλώνουν.

Ένα ενδιαφέρον στοιχείο που έφερε η αυτό-αξιολόγηση ήταν **ένα πλήθος εργαλείων «φιλικών» προς τους εκπαιδευτικούς πολλά εκ των οποίων δεν εντάσσονται στις ποσοτικές προσεγγίσεις που ουσιαστικά προκρίνονται στον προτεινόμενο οδηγό αλλά σε ποιοτικές (Μπαγάκης, 2015; Μπαγάκης και Σκιά, 2015).**

Δεν ήταν λίγες οι φορές που ο John MacBeath, ο οποίος γέννησε την αυτό-αξιολόγηση, ρωτούσε: **ποιος θέτει τα κριτήρια της αυτό-αξιολόγησης; Έρχονται απέξω, από πάνω ή τα θέτουν οι εκπαιδευτικοί;**

Η έννοια της αυτό-αξιολόγησης **δεν είναι συμβατή ούτε με την υποχρεωτική (εντέλλεσθε) αυτό-αξιολόγηση, ούτε με την καθολική (όλα τα σχολεία της Ελλάδας) αυτό-αξιολόγηση.**

2.4 Λίγα θεμελιώδη για την αυτό-αξιολόγηση και γενικότερα για την αξιολόγηση

Η αυτό-αξιολόγηση της σχολικής μονάδας είναι μια μέθοδος από τις πολλές που υπάρχουν. Δεν είναι κατάλληλη δια «πάσαν νόσον και δια πάσαν μαλακίαν». Έχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Υπάρχουν **προϋποθέσεις και όροι, για να είναι επιτυχής.**

Επίσης εν γένει η αξιολόγηση δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως σύνθημα ή

«καραμέλα» (ναι ή όχι στην αξιολόγηση). Δεν βρισκόμαστε σε γήπεδο με οπαδούς. Μακάρι να ήταν τόσο απλά τα πράγματα.

Αξιολόγηση, όπως δηλώνει και η λέξη **σημαίνει αποδίδω αξία σε κάτι** (Μπαγάκης, 1999; Μπαγάκης, 2001). Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί:

- Με πάρα πολλούς και **διαφορετικούς τρόπους** (επιστημονικούς με αξιοπιστία και εγκυρότητα ή με καθημερινούς).
- Με πάρα πολύ **διαφορετικά κριτήρια που μπορούν να τεθούν**.
- Σε πολύ **διαφορετικές χρονικές στιγμές** (πριν, κατά τη διάρκεια, στο τέλος ή ex-post).
- Από **διαφορετικά άτομα** (εμπλεκόμενους, ιδιοκτήτες, διευθυντικά στελέχη, άλλους συναδέλφους).

Υπάρχουν πάντα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Υπάρχουν επίσης σοβαρά ζητήματα **αξιοπιστίας και εγκυρότητας** κάθε φορά. Πώς αυτά διασφαλίζονται στην αυτό-αξιολόγηση που προτείνεται;

Τίθενται επίσης πολλά ζητήματα που σχετίζονται με την **ανατροφοδότηση (feedback) ή τον έλεγχο (control)**.

Όλα αυτά δεν λύνονται **τόσο αθώα με μια εγκύκλιο, ένα ολιγοσέλιδο οδηγό και μια δίωρη-τρίωρη ενημέρωση (όχι επιμόρφωση!) εξ αποστάσεως, σε ακροατήρια που προσεγγίζουν τα 1000 άτομα!!!**

2.5 Παράγοντες που ευνοούν και περιορίζουν την αυτό-αξιολόγηση του σχολείου

Προς επίρρωση των προηγούμενων παραθέτουμε στη συνέχεια σχετικό πίνακα αναφορικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν ευνοϊκά ή ανασταλτικά την υλοποίηση της αυτο-αξιολόγησης (MacBeath, 2006):

Παράγοντες που ευνοούν και περιορίζουν την αυτό-αξιολόγηση σχολείου (ΑΣ)

<i>Συνθήκες που ευνοούν την ΑΣ</i>		<i>Συνθήκες που αναστέλλουν την ΑΣ</i>
Εξωτερικοί παράγοντες	Τα αποτελέσματα της αυτό-αξιολόγησης χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την ανάπτυξη του σχολείου	Υπερβολική εστίαση του επιθεωρητή στη λογοδοσία
	Δίνονται στο προσωπικό του σχολείου ευκαιρίες να εμπλακεί σε επαγγελματικό διάλογο με τους επιθεωρητές	Πίεση από εθνικές εξετάσεις
	Ανοιχτόμυαλη επιθεώρηση	Επιβολή κριτηρίων αυτό-αξιολόγησης στα σχολεία
	Τα σχολεία ενθαρρύνονται να παίρνουν ρίσκα	Έλλειψη σεβασμού από τους επιθεωρητές
	Θετική ανατροφοδότηση	Αρνητική δημοσιότητα στα ΜΜΕ
	Σεβασμός στον επαγγελματισμό των εκπαιδευτικών	Χρήση των αποτελεσμάτων της ΑΣ για προσαρμογή της αμοιβής ανάλογα με την απόδοση
	Φιλική, όχι συγκρουσιακή ή απειλητική προσέγγιση της επιθεώρησης	Ανακριβείς εκθέσεις επιθεωρητών
		Γραφική εργασία
		Εξονυχιστική έρευνα του OFSTED
		Έλλειψη πραγματικής διαβούλευσης με τους εκπαιδευτικούς σχετικά με τις πολιτικές της επιθεώρησης
		Αίσθηση απειλής από εξωτερικά ακροατήρια
		Περιορισμός σε αυστηρά εξωτερικά κριτήρια
		Η ΑΣ υλοποιείται σε ένα πλαίσιο όπου τα σχολεία κατατάσσονται σε κατηγορίες ανάλογα με τις επιδόσεις τους
		Πίεση από εξετάσεις (Standard assessment tests)
Παράγοντες εντός σχολείου	Συναίσθηση του σκοπού της ΑΣ	Οι περιορισμοί του χρόνου και το βάρος της εργασίας
	Η δέσμευση του σχολείου στην αυτό-αξιολόγηση	Φόβος και αμφισβημία σχετικά με το σκοπό της αυτό-αξιολόγησης
	Αμοιβαία εμπιστοσύνη και προθυμία για ανταλλαγή γνώσεων και δεξιοτήτων μεταξύ συναδέλφων	Έλλειψη ελεύθερων ωρών για τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ώστε να μοιράζονται ιδέες με συναδέλφους
	Πρόσβαση των εκπαιδευτικών στα δεδομένα της ΑΣ	Ο φόβος ότι οι συνάδελφοι θα αντιληφθούν την αδυναμία ως αποτυχία
	Προθυμία για αυτοκριτική	Μια κουλτούρα απόδοσης ευθυνών
	Η αξιολόγηση συναρτάται άμεσα με το σχέδιο βελτίωσης του σχολείου	Όταν δεν δρούμε με βάση τα αποτελέσματα της ΑΣ
	Ανταλλαγή καλών πρακτικών	Έλλειψη υποστήριξης από την ηγεσία του σχολείου
	Κυριότητα όλου του σχολείου	Απροθυμία του προσωπικού για αλλαγή
	Κατάρτιση/Επιμόρφωση στην αυτό-αξιολόγηση	

Μετάφραση από: MacBeath, (2006) *School inspection and Self Evaluation*. London: Routledge.

3. Η σημερινή συγκυρία

3.1 Οι ειδήμονες και οι φορείς κεντρικής εκπαιδευτικής πολιτικής για την αυτό-αξιολόγηση

Είναι απορίας άξιον ποιοι ειδήμονες από τις επιστήμες της εκπαίδευσης συμβουλεύουν τη νομικό υπουργό και την αρμόδια επίσης νομικό υφυπουργό; Με ποιο κύρος και τεχνογνωσία;

Για θέματα πανδημίας τις συμβουλεύουν εξαιρετικοί επιδημιολόγοι. Για τα θέματα της εκπαίδευσης που αποτελεί και το αντικείμενο του ΥΠΑΙΘ και ειδικότερα της αυτό-αξιολόγησης δεν υπάρχουν ειδικοί με κοινοποιήσιμα ονόματα;

Αν δεν υπάρχουν κατάλληλοι σύμβουλοι, οι νομικές γνώσεις της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΑΙΘ επαρκούν;

Επίσης εμπνέει εμπιστοσύνη το συγκρουσιακό πολιτικό κλίμα του ΥΠΑΙΘ σήμερα με τους εκπαιδευτικούς ώστε να μπορούμε να μιλάμε για αυτό-αξιολόγηση;

Ποιο διάλογο έχουν ανοίξει το ΙΕΠ και η ΑΔΙΠΔΕ με την εκπαιδευτική κοινότητα; Επισημαίνεται ότι κάποιιοι από την ηγεσία τους ήταν κάποτε λαλίστατοι σε εκπαιδευτικά συνέδρια, εκπαιδευτικά fora, κ.ά; Γιατί τώρα ουσιαστικά μοιάζει να κρύβονται από την εκπαιδευτική κοινότητα; Γιατί σήμερα επιλέγουν μόνο **τα ελεγχόμενα υπηρεσιακά ακροατήρια** καθώς και **τις συνοπτικές διαδικασίες σε όποιον διάλογο ή επίφαση διαλόγου επιχειρούν;** Βολεύουν μάλιστα σε αυτό και η εξ αποστάσεως ενημέρωση (όχι επιμόρφωση!) και τα μεγάλα ακροατήρια της τάξεως των 1000 ατόμων!!!

Το σημερινό ΙΕΠ έχει το κύρος για να σηκώσει το βάρος αυτού του εγχειρήματος;

Θα τρίζουν τα κόκκαλα του πρώτου προέδρου του ΙΕΠ, του αείμνηστου σοφού Αλέξη Δημαρά -ο οποίος είχε μια βαθιά γνώση της εκπαίδευσης και μια υπερκομματική αποδοχή- αν θα έβλεπε τη σημερινή του μορφή. Ποιοι είναι οι ειδήμονες και οι επιμορφωτές του ΙΕΠ που κατέχουν επαρκώς το θέμα της αυτό-αξιολόγησης;

Η σημερινή ΑΔΙΠΔΕ έχει επίσης το απαιτούμενο κύρος και γνώση για την αυτο-αξιολόγηση; Η ηγεσία της που εμφανίζεται με τεχνογνωσία επί παντός του

επιστητού(!) και με μια μοναδική ικανότητα να συμφωνεί με όλες τις πολιτικές ηγεσίες -παρά το ότι αυτές έχουν αντικρουόμενες απόψεις- είναι η κατάλληλη ηγεσία για να κρίνει την αυτό-αξιολόγηση;

3.2 Τα στελέχη στην περιφέρεια και τα σχολεία

Τα στελέχη της εκπαίδευσης στα ΠΕΚΕΣ είναι επαρκώς προετοιμασμένα για την προτεινόμενη αυτό-αξιολόγηση; Μα ήδη υπάρχουν σοβαρές διαφωνίες όχι μόνο από συντονιστές εκπαιδευτικού έργου αλλά από την πλειονότητα των οργανωτικών συντονιστών ΠΕΚΕΣ της χώρας μας (<https://neapaideia-glossa.gr/news/>).

Είναι ο ρόλος που τους επιφυλάσσεται (του αξιολογητή) ο ρόλος για τον οποίο επιλέχτηκαν;

Η περιρρέουσα ατμόσφαιρα στα σχολεία στον αστερισμό της πανδημίας, του «ακορντεόν», των κόκκινων περιοχών είναι η κατάλληλη; Μα ήδη έχει διαφωνήσει η Πανελλήνια Επιστημονική Ένωση Διευθυντών/ντριών Σχολικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ακόμα δε και οι φιλοκυβερνητικές παρατάξεις των εκπαιδευτικών!

4. Καταληκτικά σχόλια

4.1 Θα πρέπει νομίζω άμεσα να ανοίξει ένα σοβαρός διάλογος και να αρχίσουν συναινετικές διαδικασίες.

Αυτό θα πρέπει να επιτευχθεί σε πολλά επίπεδα:

- Στο πολιτικό
- Στο συνδικαλιστικό
- Στο εκπαιδευτικό

Νομίζω θα πρέπει να υπερβούμε:

- Τις γενικολογίες
- Τα συνθήματα
- Την αποθέωση της επικοινωνίας
- Τον στρουθοκαμηλισμό

Θα πρέπει νομίζω να υπάρξουν επίσης:

Συγκεκριμένες θέσεις αξιοποιώντας μαζί με τα οπλοστάσια που προέρχονται από την πολιτική και την οικονομία **και τα εργαλεία των επιστημών της εκπαίδευσης. Τα τελευταία εργαλεία συχνά επισκιάζονται και αγνοούνται**, ενώ για τα σχολεία θα πρέπει να έχουν **δεσπόζουσα θέση**.

Αυτό ενδεχομένως μπορεί να προκύψει, αν δημιουργηθούν ομάδες εργασίας από υγιείς εκπαιδευτικές δυνάμεις. Είναι καιρός νομίζω να συνομιλήσουν σοβαρά, να συνεργαστούν και να ενώσουν τις δυνάμεις τους άμεσα διαφορετικές εκπαιδευτικές δυνάμεις, γιατί «οι καιροί ού μενετοί».

Το επιθυμητό είναι να αρθρωθεί σύντομα ένας **επίκαιρος, σοβαρός τεκμηριωμένος, ρεαλιστικός αλλά και πρωτίστως οραματικός εκπαιδευτικός λόγος, ο οποίος θα πρέπει να είναι στοιχειωδώς αποδεκτός από την εκπαιδευτική κοινότητα**.

Αυτό δυστυχώς δεν υπάρχει. Έχουμε όλοι ευθύνη για την απουσία του και ιδιαίτερα οι πολιτικοί χώροι **διαφορετικών χρωμάτων**, οι οποίοι έχουν αναλάβει τη διακυβέρνηση της χώρας. Η εποχή μας, δυστυχώς, σε εθνικό αλλά και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο δεν χαρακτηρίζεται από μια «άνοιξη» στην εκπαίδευση. Όσο όμως και αν μας βολεύει η διέξοδος δεν είναι ο στρουθοκαμηλισμός

4.2 Υπαρκτοί κίνδυνοι και διέξοδοι

Ο κίνδυνος αναταραχής στα σχολεία τους επόμενους μήνες είναι ορατός. Η αναπαραγωγή μιας τεράστιας γραφειοκρατίας χωρίς καμιά αξιοπιστία και εγκυρότητα είναι επίσης ορατή στο υπάρχον κλίμα έλλειψης αποδοχής αυτού που επιχειρείται.

Υπενθυμίζεται ότι ο χώρος της εκπαίδευσης, είναι κατ' εξοχήν σύνθετος και πολύπλοκος κοινωνικός χώρος, ο οποίος δεν λειτουργεί μονοδιάστατα, μηχανιστικά και γραμμικά. Οι όποιες αλλαγές λοιπόν επιχειρούνται στο χώρο αυτό, δεν μπορεί να είναι βιώσιμες, όταν το κοινωνικό πλαίσιο/περιβάλλον δεν τις αποδέχεται.

Οι κουρασμένοι εκπαιδευτικοί από τις δύσκολες συνθήκες που δημιούργησε η

πανδημία στα σχολεία, θα μπορούσαν να έχουν μια καλύτερη αντιμετώπιση από αυτή που προκύπτει από τις εμμονές και πολύ φοβάμαι και την έλλειψη γνώσης της πολιτικής ηγεσίας για τη σχολική εκπαίδευση.

Δεν είναι οι νεοφώτιστοι για την εκπαίδευση νομικοί, ούτε η άχαρη και ενίοτε εμμονική ηγετική γραφειοκρατία της εκπαίδευσης αυτή που θα δώσει την προοπτική.

Λύσεις στην εκπαίδευση, η οποία αφορά το αύριο, τους νέους ανθρώπους, δεν έδωσε ποτέ το «αποφασίζομεν και διατάσσομεν», το εντέλλεσθε ή η επικοινωνία, αλλά μάλλον οι βαθείς γνώστες της εκπαίδευσης όπως π.χ. ο Ευάγγελος Παπανούτσος στο παρελθόν, υλοποιώντας βέβαια οράματα γενεών.

5. Επίλογος

Ας μη ξεχνάμε ότι η αυτό-αξιολόγηση είχε τη συναίνεση των εκπαιδευτικών και προέκυψε ως εναλλακτική της σκληρής εξωτερικής αξιολόγησης που επέβαλε η Margaret Thatcher στα σχολεία στα τέλη της δεκαετίας του 1980 στο Ηνωμένο Βασίλειο (MacBeath, 2001).

Επισημαίνεται ότι σήμερα, κανείς σχεδόν δεν ισχυρίζεται ότι περίπου σαράντα χρόνια μετά την κατάργηση των επιθεωρητών στη χώρα μας, τα πολλά προβλήματα που μαστίζουν τα σχολεία και το εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει να παραμείνουν ως έχουν τις τελευταίες δεκαετίες.

Αποτελεί όμως η προτεινόμενη αυτό-αξιολόγηση την εναλλακτική, τη σύνθεση και την υπέρβαση στα όντως πολλά υπάρχοντα προβλήματα;

Ενδεικτικές αναφορές

Δεμερτζή, Κ. (2007) *Η ανάπτυξη του σχολείου μέσα από την αξιοποίηση του δυναμικού της σχολικής κοινότητας και ο ρόλος του κριτικού φίλου*. Διδακτορική Διατριβή. Πάτρα: ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πατρών

MacBeath, J. (2001) *Η αυτό-αξιολόγηση στο σχολείο. Ουτοπία και Πράξη*. Αθήνα:

Ελληνικά Γράμματα

MacBeath, J. (2006) *School inspection and Self-Evaluation. Working with the new relationships*. London: Routledge

MacBeath, J., Schratz, M., Meuret, D., Jacobsen, L. (2005) *Η αυτό-αξιολόγηση στο ευρωπαϊκό σχολείο (Μετάφραση: Δελιγιάννη, Μ.)*. Αθήνα: Μεταίχιμο.

Μπαγάκης, Γ. (1999) *Εκπαιδευτικές αλλαγές, Προγράμματα Κινητικότητας και Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης*. Αθήνα: Μεταίχιμο.

Μπαγάκης, Γ. (2001) *Αξιολόγηση προγραμμάτων και σχολείου*. Αθήνα: Μεταίχιμο.

Μπαγάκης, Γ. (επιμ.) (2015) *Μεθοδολογία, πολιτικές, πρακτικές επιμόρφωσης και επαγγελματικής ανάπτυξης του εκπαιδευτικού που βασίζονται στο σχολείο (school based)*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Μπαγάκης, Γ. (2017) *Απόπειρα αποτίμησης της δεκαεπταετίας εμπειρίας αυτό-αξιολόγησης σχολείου στην Ελλάδα. Τι τελικά καθορίζει την αυτοαξιολόγηση; Νέα Παιδεία*, τ. Μαΐου.

Μπαγάκης, Γ., Δεμερτζή, Κ., Σταμάτης, Θ. (2007) *Ένα σχολείο μαθαίνει. Η αυτό-αξιολόγηση και η ανάπτυξη ενός σχολείου στο πλαίσιο του Διεθνούς Προγράμματος Carpe Vitam, Leadership for Learning*. Αθήνα: Λιβάνης.

Μπαγάκης, Γ. , Σκιά, Κ. (2015) (επιμ.) *Διερεύνηση των δυνατοτήτων επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σήμερα στη χώρα μας*. Αθήνα: Γρηγόρης

Μπαγάκης, Γ. και MacBeath, J. (επιμ) (2008) *Η ηγεσία που διευκολύνει τη μάθηση*. Αθήνα: Λιβάνης

Σολομών, Ι. (επιμ.) (1999) *Εσωτερική αξιολόγηση και προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου στη σχολική μονάδα. Ένα πλαίσιο εργασίας και υποστήριξης*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

ΦΕΚ 1816/ΓΔ4, 11/1/2019

ΦΕΚ 6603/ΓΔ4, 20/1/2021